

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 11-01-2022 r.

Marcin Wiącek

KMP.572.1.2021.MZ

Pan
gen. dyw. SG Tomasz Praga
Komendant Główny
Straży Granicznej

Al. Niepodległości 100
02-514 Warszawa

Szanowny Panie Komendancie,

w ślad za skierowanymi przeze mnie do Pana pismami z dnia 19 listopada 2021 r. (KMP.572.1.2021.MZ) oraz 26 listopada 2021 r. (KMP.572.1.2021.PK), a także w związku z ponownymi wizytacjami Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Krośnie Odrzańskim oraz placówki w Wędrzynie, przeprowadzonymi przez przedstawicieli Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 14 – 16 grudnia 2021 r., pragnę podzielić się obserwacjami dotyczącymi aktualnej sytuacji w wyżej wskazanych miejscach detencji cudzoziemców.

Przedmiotem kolejnej kontroli pracowników Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur oraz Wydziału Praw Migrantów i Mniejszości Narodowych w Biurze RPO była przede wszystkim ocena ewentualnych zmian w funkcjonowaniu placówek wprowadzonych od czasu zakończenia poprzedniej wizytacji, jak również zbadanie sytuacji cudzoziemców przebywających w tymczasowym ośrodku w Wędrzynie w związku z buntem, do którego doszło 25 listopada 2021 r. W toku prowadzonych czynności wizytujący dokonali oglądu pomieszczeń, w których przebywali cudzoziemcy, odbyli także rozmowy m.in. z Komendantem Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej, kierownictwem strzeżonych ośrodków w Krośnie Odrzańskim i Wędrzynie oraz z pełniącymi tam służbę funkcjonariuszami SG. Przeprowadzono również indywidualne rozmowy z cudzoziemcami przebywającymi w w/w placówkach. Moi przedstawiciele poddali także analizie wybraną dokumentację związaną z funkcjonowaniem tych jednostek.

W pierwszej kolejności pozwolę sobie zauważyć, iż w czasie prowadzonych czynności w SOC w Krośnie Odrzańskim przebywało 76 osób, a w TSOC w Wędrzynie 618. Faktyczny poziom zaludnienia placówki w Wędrzynie wskazuje zatem na przekroczenie maksymalnej liczby miejsc, która według mojej wiedzy, ustalona została na 600 osób. **W mojej ocenie kierowanie do w/w placówki kolejnych cudzoziemców, pomimo ograniczeń lokalowych i panującego w niej przeludnienia, sprawia że**

zagrożenie bezpieczeństwa zarówno mieszkańców ośrodka, jak i funkcjonariuszy SG pełniących w nim służbę, utrzymuje się na niezmiennie wysokim poziomie.

Pragnę podkreślić, że mocno ograniczona przestrzeń życiowa w ośrodku w Wędrzynie, w połączeniu z przedłużającymi się procedurami związanymi z udzieleniem ochrony międzynarodowej, skutkują stale pogarszającymi się nastrojami wśród cudzoziemców. **Groźba ponownego buntu, jest w mojej ocenie bardzo realna.**

Dlatego też, z dużym zaniepokojeniem przyjąłem informację o planowanym zwiększeniu pojemności tymczasowego ośrodka do 900 miejsc. Rozumiejąc aktualną sytuację migracyjną i związane z nią utrudnienia stoję bowiem na stanowisku, iż ekstraordynaryjne okoliczności nie mogą stanowić uzasadnienia dla naruszenia konstytucyjnej zasady poszanowania godności ludzkiej.

Mimo zastrzeżeń, na które zwróciłem uwagę w piśmie z dnia 19 listopada 2021 r. adresowanym do Pana Generała, na placach spacerowych w dalszym ciągu rozwinięte są zasieki z drutu ostrzowego Concertina. Bezpośredni do nich dostęp stwarza realne zagrożenie dla życia i zdrowia osób tam przebywających (zarówno cudzoziemców jak i funkcjonariuszy pełniących służbę). Zdarzają się bowiem przypadki samookaleczeń i prób samobójczych podejmowanych przez cudzoziemców przebywających w TSOC¹, dlatego też kierownictwo placówki powinno niezwłocznie podjąć działania zmierzające do usunięcia wszelkich potencjalnie niebezpiecznych elementów infrastruktury.

Aktualny pozostaje także postulat podjęcia działań zmierzających do zmniejszenia liczby cudzoziemców umieszczanych w jednym pokoju. Wizytujący stwierdzili bowiem ponownie, iż **w niektórych z pokoi zakwaterowanych jest nawet 24 mężczyzn, co uniemożliwia w praktyce stworzenie warunków zapewniających minimalną choćby prywatność.** Cudzoziemcy próbują zatem samodzielnie odgradzać się od reszty współmieszkańców przy pomocy koców, prześcieradeł i innych przesłon wieszanych na piętrowych łóżkach, co uniemożliwia w praktyce sprawowanie przez funkcjonariuszy właściwego nadzoru nad ich bezpieczeństwem.

W mojej ocenie poważne ryzyko stwarza także **umieszczanie w jednej placówce przedstawicieli różnych grup etnicznych, narodowościowych i religijnych.** Jak wskazywali przedstawiciele kierownictwa strzeżonego ośrodka w Wędrzynie, różnice kulturowe i potencjalne konflikty, które mogą z nich wynikać brane są pod uwagę przy kwaterowaniu nowo przyjętych osób. Niemniej jednak, z uwagi na bardzo ograniczone warunki lokalowe, jest to często niemożliwe.

Bez wątpienia, na złą atmosferę panującą wśród cudzoziemców pozbawionych wolności w placówce w Wędrzynie, wpływa w sposób bezpośredni **brak oferty zajęć rekreacyjno – sportowych, które mogłyby rozładować panujące napięcie** w sposób bezpieczny zarówno dla samych cudzoziemców, jak i funkcjonariuszy pełniących służbę w ośrodku.

¹ Nie były one podejmowane przy użyciu Concertiny.

Pragnę jednocześnie docenić, iż od czasu poprzedniej wizytacji liczba funkcjonariuszy oddelegowanych do pełnienia służby w ośrodku w Wędrzynie wzrosła o ponad 70. Część funkcjonariuszy oddelegowana została do wsparcia pionu administracyjnego, co jest szczególnie istotne w kontekście kilkunastokrotnego wzrostu liczby cudzoziemców przebywających w obu placówkach. Uważam, że w bieżącej sytuacji stałe wsparcie kadrowe Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców i podległej mu jednostki w Wędrzynie, jest niezbędne dla zwiększenia poziomu bezpieczeństwa w tych jednostkach.

Niemniej jednak, **zważywszy na ogromną wciąż dysproporcję pomiędzy liczbą mieszkańców i funkcjonariuszy sprawujących ochronę w Wędrzynie, brak jest ciąglego i bezpośredniego nadzoru nad cudzoziemcami wewnątrz budynków mieszkalnych.** Sytuacja taka powoduje wysokie zagrożenie dla bezpieczeństwa cudzoziemców, którzy mogą paść ofiarą agresji ze strony współmieszkańców. O graniczącym z pewnością prawdopodobieństwie występowania aktów przemocy wśród cudzoziemców świadczy dobitnie fakt, iż w czasie prowadzonej ostatnio wizytacji doszło do bójki kilku cudzoziemców na tle narodowościowym. Co więcej, przedstawiciele Biura uzyskali także niepokojące informacje na temat możliwych przypadków molestowania seksualnego.

Mój niepokój budzi także zauważalny w dalszym ciągu, **niedostateczny poziom zapewnianej opieki lekarskiej i psychologicznej.** W obydwu placówkach przyjmuje jeden lekarz i jeden psycholog. Zarówno Komendant Oddziału jak i przedstawiciele kierownictwa strzeżonego ośrodka wskazywali na problemy związane z pozyskaniem do współpracy lekarzy, pomimo zabezpieczonych na ten cel środków finansowych.

W tym kontekście podkreślenia wymaga, iż o problemach związanych z zapewnieniem opieki medycznej pracownicy Biura RPO informowani byli w większości wizytowanych w ostatnich miesiącach strzeżonych ośrodków dla cudzoziemców. Zachęcam zatem Pana Komendanta do poświęcenia szczególnej uwagi kwestiom związanym z koniecznością zabezpieczenia adekwatnej pomocy lekarskiej i pielęgniarskiej cudzoziemcom umieszczanym w detencji.

Mając na uwadze powyższe zwracam się do Pana Komendanta o odniesienie się do kwestii poruszonych w niniejszym piśmie, a także w piśmie z dnia 19 listopada 2021 r. (KMP.572.1.2021.MZ), na które nie uzyskałem dotychczas odpowiedzi.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/